

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

5 de Aere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

4 commodam publico postponendum est, & ei quod pluribus prodesse potest, l. 3. de primipil. lib. 12. C. tit. 63. l. vni. §. pen. de cada. toll. l. 6. pro. tit. 50. Paul. l. actio. 5. §. 6. Labeo. pro socio. lib. 17. P. tit. 2. Meminit & Gellius, lib. 8. no. cap. 20. Nolanos ita hoc ius conferuasse, vt neque Virgilio permisissent aquam ducere in propinquum rus: eoque iratum Virgilium, ex suis versibus Nolanos expunxisse, vbi antea cecinerat,

*Diuus erat Capua & Vicina Veseno
Nolanus.*

3 Idecirco ¶ verum est piscatoribus, ne noctu cum lumine piscentur: ne offenso lumine fallant nauigantes, quasi portum altique appulsuros, eoque modo in periculum naues, & eos qui in eis sunt, deducant, sibi que execrandam praedam dent, *Vlpia in l. ne piscatores. 10. de incend. rus. & nauis. lib. 47. P. tit. 9.* Proprium enim est portibus, lumen in editis locis constitui, ad quod enauigent intempesta nocte errantes in pelago nauae. Quam obrem & peculae, vnde lumen dependet, *Pharus* dicuntur, *sed rō q̄m*, quod lucidum significat mutata litera N, in R, & proinde illa altissima turris in Canopico Iostio Nili sita, *Pharus* vel *Pharo* dicta, quia,

Lumina noctuage tollit Pharus amula Luna.

quo lumine deficiente, indicium itineris cum periculo naufragii amittitur, non aliter quam *Museus* scribit *Leandro* contigisse, dum ab *Abydo* ad *Sestum* enaretur visendi *Eri* gratia, qui existens lucerna loci, ad quam pergebat, errans misere fluctibus maris inuolutus, submersus est *Pariter* & referunt *Nauplium* patrem *Palamedis*, vt iniustam filii necem vlcisceretur, obscura nocte redeuntibus *Gracis*, ex *Capharæo* promontorio lucem ostendisse, ex qua illi portum proximum arbitrati impegerunt in scopulos naufragi. Sunt & aliae nauatarum obseruationes, quas *Deo* fauente in explicanda exercitoria actione, post contractus nominatos trademus. ¶ Ceterum ¶ interim & aliae leges de aquis subeunt, inter priuatos controuersias dirimentes: vt si quid de pluuiam agatur, ea que nocet vicino ex proximo fundo demissa, toties competat remedium, de aqua pluuiam arcenda, quoties manufacto opere in agro, vicino agro nocitura est, si quis manu fecerit, quo aliter fluere, quam soleret natura: vel si inmittendo maiorem eam fecerit, aut citiorem, aut vehementiorem, aut si eam comprimendo redundare fecerit, *Vlp. in l. §. hac autem actio. §. 2. idem annuit. §. §. si vicini. §. denig. de aqua plu. arc. aliter autem, si natura agri ne ceat, remedium vltimum auertendi non conceditur, d. l. §. fin. §. l. 2. de aqua plu. quamquam nocet inferioribus praedii, naturali hoc onere cum pinguedine, que ex superioribus defluit, compensato: vt vetustas seruitutem huiusmodi constituisse videatur, non secus quam consuetudo praescripta, aut usus, qui quatenus memoria extenditur, non habuit controuersiam, & sine contradictione constituisse seruitutem aquae immittendae, l. hoc iure, §. ductus aqua, de aqua quotidi. *Clandius* *Cas. l. praes. provinciae. 6. Diocle. & Max. in l. si manifesta. 7. C. de seruic. & aqua lib. 3. C. tit. 34. Steno in l. final. de aqua plu. arc. dicitur. Patientia quippe domini agri excipientis aquam cum non ante dissenferit, videtur ius superiori concessisse, *Pompo. in l. Labeo ait. 19. cum 2. l. §. de aqua plu. arc. in P. Vlpia. l. si quis diuturno. 10. si seru. vbi dicit. lib. 8. P. tit. 5. vt in rel. quis praedialibus seruitutibus. Neque quisquam magis alienare ius habere potest, nisi volente domino, potissimum ius seruitutis, quod praedio inhæret seruituti, & illius libertatem minuit, sicuti praedii dominantis anget commodum, vt ait *Bar. in rub. de seru. in P. vt ex terra seruitutis finitione patet. Siquidem sine commodi fine, constitui non potest, cum reiciantur ob voluptatem solam constituendae seruitutes. Paul. l. ut pomum. 8. de seru. lib. 8. P. tit. 1. Neque ex alieno praedio inuito domino quis ducere aquam potest, *Alex. in l. aquam. 4. de seru. lib. 3. C. nisi ius habeat seruitutis. Quod quidem ius, aqua aliena vnde ducitur inter orientem vel exarscente, inter moritur: & renascente, reuincit, *Papin. in l. vnus ex sociis. 34. §. fin. cum l. §. de seru. rust. lib. 8. P. tit. 3. Nam et si seruitus ad certum tempus vel ex tempore constituitur: illud non ad temporis causam, sed ad modum vtendi seruitute pertinet: vt etiam usus scerni possit certis temporibus, & intervalis dierum & horarum. *Papin. l. 4. de seru. tit. generali in P. cum suis §. Cuius l. 5. eod. ¶ Sed ¶ ad aquae materiam pertinet pecuniosa illa de molendinis aquaticis tractatio: illa, vel in fluminibus publicis vel priuatis construuntur, non sine magno demi-*******

noram compendio. Porro in flumine publico nauigabili, cuiuslibet est ius constituenti opus, vt dictum est, neque per consequens molendinum: sed ei tantum qui permissam est a publico, ex principis concessione, a quo publicae rei & fluminis usus impetratur, *Vlpian. l. 1. §. permittitur. de aqua quotidi. §. offi. lib. 43. P. tit. 19. Pompon. in l. 1. de fluminib. l. 43. P. tit. 11. Neque enim posset concedere senatus hodie, gloss. in d. l. §. permittitur, in verbo, nulli, quamuis vetare possit, si fiat, d. l. 2. de flumin. Siquidem transacta potestate in principem, non est ius, in publicas res, quae principis censentur, liberum senatus: & si in iudicando, atque si illi concessa fuerit haec notio, ratum sit eius minus, quam principis iudicium, *Non ambigitur. de legib. lib. 1. P. l. 1. C. de Senatus cons. lib. 1. Et inter Regalia, flumina publica enumerantur, §. 1. qua sunt regalia in vrb. feud. Quod si flumen nauigabile non sit permitti molendini constructionem satis constat, d. l. 2. de flumin. P. vel non impetrata licentia a principe. Quae n. communia omnium sunt, vel nullius, occupanti conceduntur, *Casus in l. 3. de acq. rer. do. lib. 41. P. tit. 1. huiusmodi est aut aqua pluuens, *Mart. in l. 2. de rer. diuis. lib. 1. P. tit. 8. ¶ Et excepto, ¶ vt si alicui alii sit questus ius, vel auctoritate principali, vel pacto municipii, vel consuetudine habendi, vt dicunt molendinarii *Bannerium*, l. publicum & commune habitatoribus, tunc alii non liceat edificare in eo territorio, in praedicti iuris questu: sicut nec ius hoc habendi, per se competit sine praescriptione longinqua, cui accessit prohibitio alia non molendi, ea que minime controuersa. Quemadmodum nec sine titulo, alius est ius prohibendi *gl. & D. in l. qui luminib. de seru. vrb. pra. in P. gl. & D. in l. 1. §. 2. C. de ser. et domino, patrono, vel clientelari, vt vocant, iustitiaro, vel directo, potest et iudicatum in Senatu *Burdigalensi an. 1522. Papa. l. 13. rap. d. arroso. tit. 8. art. 3. Quibus nationum quaedam consuetudines ius habendi molendinum salum beneficiario iustitiaro deferant, vt apud *Turonenses, Turcos des droits de basse iustice ar. 4. P. & venes. de la distinction de iurisdiction. ar. 25. Britannos, tit. des molins, art. 362. 360. & alios, Anion. tit. des Seigneurs temporel. art. 14. costume de Maine tit. des bas iusticiers. art. 4. Quam obrem priuilegiis exceptis, si concessa facultate quis prius molendinum edificauerit, alius velit postea superius aliud edificare, si patitur inferius, nulla erit controuersia: si minus, in praedictum tertii concessio a principe facta vel alio non intelligatur. In priuato cuiuslibet ius edificandi in suo, etsi nocet vicino: nisi, vt dixi, praescriptio vel lex agrorum & locorum officiat, concessa facultati, vt plane explicat *Bar. in l. quo minus de fluminib. in P. apud quae molendinorum existat accurata explicatio. Sed his addere plura licet de aquis & aquae ductu, ¶ quae tradimus lib. 3. c. 22. & lib. 4. c. 15. quae videto, & de aquae haustu c. 16.********

De Aere. Cap. 5.

- 1 Aere consideratio, & ad salubritatem, & ad seruitutes pertinet.
- 2 Aere usus quo ad corporis humani necessitatem.
- 3 Aere pestilentia & infectio quomodo evitatur.
- 4 de Seruitute luminum.

Venit & in controuersiam Iurisconsulti de ¶ aere quaestio, vel propter salubrem victum, vel propter iura seruitutis. Siquidem ad priorē causam pertinet interdicitur praetorium restitutorium & prohibitorium, de cloacis purgandis & reficiendis, *Vlp. in l. 1. de cloac. l. 43. P. tit. 2. §. in l. de pupillo. 5. §. si quis riuos. de ope. no. num. l. 2. §. idem ait si odore, ne quid in loc. pu. in P. l. 43. tit. 8. ne immundicie non fluentes vel ruinas proximis manentur edificis, vel ne forditum terra exhalatio pestilens reddat caelum. Quod exemplum a politicis magistratibus ad alia similia, quae aere inficiunt, trahi potest, vt curent si velint salubre ciuitate conseruare. Siquidem aer est, cum corporum spirituum nostrorum elementum adueniens, vt euentans flabellum spiritus vel fouens vel corrumpens, qui euitari nequit, quadiu viuimus, cum continue adhæreat, nec alteratione eius in inspiratione & respiratione effugiamus, vt ait *Galenus 3. Therap. c. 5. §. 3. lib. de studiis sanit. c. 8. Hippo. de aere & aquis. ¶ Opus ¶ quippe habemus externi aeris ingressu, cordis refrigerandi gratia: nam animalia quae cor habeat, quod infiri caloris fons est, egent illa refrigeratione, idcirco coque pulmones datur, vt folles. Neque etiam absque respiratione diutius loqui possumus: Cum n. spiritus qui in peccatore est, consumitur, egentis alterius attractione ad vocem alendam, nisi piscibus, qui for nec pulmones habent, & ideo muti sub aquis, similes esse nos, quis dixerit. Spiritus autem ille, aer, si quis malus magis efficiat quam prauis succi cibi, vel in fauces potus, constitutator in 4. differentia. Imo & pluribus quae ea modis, nocere potest. Tribus enim modis afficere potest corpus, per qualitates inquam acritas, frigidi, calidi, humidum, vel feci: de hinc subititate & densitate respirationis: tertio, per lucem & tenebras, *Arnaldus Villanovanus,***

lanonanus, in primo tractatu medicine distinctionis tertia, partis prima, c. 4. de significatione rerum non naturalium. Sunt plures porosi in corpore meatus, sunt sensuallium instrumentorum canales, quibus admittit etiam dormientibus aer circumfusus, qui secum qualitates & impuritatem inuehit. Ideo immundus suffocans est & putris, humores putrefacit corporis, cor inficit, morbos pestilentes creat, iuncturas laxat, sitim auget, spiritus delicit, colorem alterat, desipientiam facit, fruges corrumpit, ardorem in peccore efficit, linguæ siccitatem inducit, vomitum prouocat, & similia.

¶ Quæ corriguntur tantum, si putredini occurratur præcautione adhibita in submouendis his, quæ aerem talem reddunt: veluti, si prohibeatur in vicinis aquis ciuitatum linum macerare, vel canabim, ne morticina insepulta incedat, ne quisquiliæ olerum, leguminumque; putredo, vel simus intractas in ciuitate habeatur: neue porci, anates, & cetera animalia fordida, intra vrbs mœnia alantur, si cloacarum colluuiis non subsideat. Atque hoc commune vel malum, vel bonum, omnibus erit: nam & aer communis omnibus est, ut dixit etiam Martialis Iuriconsul. l. 2. de rer. diuis. lib. 1.

¶ Quamquam interdam præ occupatione, libertas vicino admi possit eius, vnde constitutæ sunt feruitutes quædam vel confessionæ, vel negatoræ luminum, ut officiantur luminibus vicini, vel vt libera sint nobis, Vlpian. in l. 2. et in l. qui luminibus. 10. et Paul. in l. 3. de feruit. et ban. præd. lib. 3. P. tit. 2. quod & in feruitute prospectus obseruari potest, qui dicitur a feruiture luminum, Vlpian. in l. inter feruitus. 12. Paul. in lumen. 19. de ferui. v. b. præd. Accedit alia feruitus quæ ex aere commoto constituitur, nempe a vento, qui si credamus Hippocrati, lib. 7. de aëre, sive de spiritalibus flatibus. nihil aliud est, quam aeris fluens vnda: siquidem vicinus qui iuxta viciniam aëdes habet aream, prohibet ne is tollere altius aëdes possit, si ob id area sua expurgandorum granorum causa exstructa, inutilis reddatur perhibito ventorum flatu. In fin. in l. fin. de feruit. et aqua. lib. 3. C. tit. 35. Quod intelligendum est, si feruitus altius non tollendi, & flatibus non efficiendi imposita sit, secundum lo. et Azonem gloss. in d. l. si. fin. alioquin autem cœlum, sive aer, qui supra solium nostrum est, liber erit, Paul. in l. fin. de feruit. lib. 8. P. tit. 1. et Venuletus in l. fin. de penult. quod vi aut clam. lib. 14. P. tit. 2. et Pompo in l. pen. §. pen. eod. et adificare quis in suo, etiam cum vicini præiudicio, si ad æmulationem non faciat, sine legitima prohibitione poterit, Vlpian. in l. Proculus. 26. de damn. in fact. lib. 39. P. tit. 2. et in l. suminum. 24. §. fin. eod. sicuti nec cum eo, qui obseruat vicini aëdes, extollendo, si non feruitus, actio non competit, Vlpian. l. cum eo. §. de feruit. v. b. præd. lib. 8. P. tit. 2. Celsus communem usum aeris esse omnibus hominibus & maris putat, l. 3. ne quid in loc. public. lib. 43. P. tit. 8.

De Igne. Cap. 6.

- 1 Ignis nocens, & innocens.
- 2 de Incendio.
- 3 Ignis de cœlo.
- 4 Triumui incendiorum.
- 5 Ignis & aqua in nuptiis.
- 6 Ignis & aqua mysteria in nuptiis.
- 7 L. Satiqna de incendiis.

¶ De igne etiam agitur in iuris tractatione, illumque vel innocentem vel nocentem esse dicunt: innocens, qui per se nocere non potest, nisi casu fortuito nocet: nocens contra, qui potest facile nocere, vel sui magnitudine, vel tamen loci ubi sit, vel ob ea quæ ante eum tractantur & aguntur, veluti si sulfura sint, vel facile flammam concipiunt. Et eo modo leges locationis ædium, si incendio tollantur, recipiunt interpretationem, ad damnum æstimacione censendum. Si quidem si ea lege quis conducat, ut possit in iis haberi ignis innocens, incendii periculum ad dominum pertinet, si culpa coaductoris ignis non noceret: si autem dictum sit non licere nec nocentem, nec innocentem ibi ignem habere, quomodocunque ex igne habito oriatur damnum, qui conduxit tenetur, Iulian. in l. si quis fundum 10. §. 1. loca. lib. 19. P. tit. 2. in l. 1. Vlpian. in l. v. de ammu. 2. §. si hoc, eod. Sunt namque loca peritaque, in qua vel ignem vel lumen qualecunque in ferre periculosum est. Et sunt alii, qui nunquam igne, vel raro apud se videntur, ut dicunt Zenonem vicini sine igne usum, tenuique palli, vt notat Suidas, in verbo ἀνεγ. ¶ Huc pertinet de incendio questio, de qua fufe per multa capita in titulo de incendio, ruina, & naufragio in Pandectis, lib. 47. tit. 9. ubi suspicimus, num fortuitum fuerit, an culpa adsit, an vero adhibito consilio paratum. In primo quippe casu, nulla restituitio, Mart. in l. si fortuito. 11. de incend. rui. et nau. lib. 47. P. tit. 9. l. que fortuitis, de pig. actio.

In rebus loca in P. in secundo, castigatio, & damni restitutio fit ab eo, qui in culpa vel negligentia est, Callist. l. capitalium. 20. §. qui ob inimicitias, de pen. lib. 43. P. tit. 19. l. si feruus seruum. §. si fornacarius, et §. si quis alteri, et §. si quis in sulam, et l. fin. ad l. Aquil. l. qui occidit. §. in hac eod. tit. Causi l. qui ados. 9. de incen. rui. Exod. c. 22. o. §. si segregatus, c. 5. de iniur. lib. 5. decret. tit. 36. Vlp. l. si de off. pref. vigil. lib. 1. P. tit. 15. in tertio, capitale crimen animaduersione capitali expiatur mortis, vel deportacionis, vel concremationis, Causi, d. l. qui ados, et Vlpia. in l. fin. de incen. rui. et nau. Callist. l. capitalium. 23. §. incendiarius, de pen. lib. 48. P. tit. 19. Ita vt qui ecclesiam incendit, gratuito pena canonica & spiritali, nempe excommunicatione, c. in literis, c. 5. de raptor. lib. 5. decret. tit. 17. cap. 1. u. a. de sentent. excommuni. percussitur. Nec mirum videatur, quod nos dixerimus, fortuito casu solum fieri posse incendium, moti Vlpiani responso, Vlpia. in l. si vendita. 11. de peri. et commo. rei vendit. lib. 18. P. tit. 7. quo ait, Si ne culpa incendium fieri non posse: nam & scimus extranea vi posse fieri incendium, hoc est, aliena negligentia quam conductoris, veluti seruorum & aliorum domesticorum & vicinorum. ¶ Verum ¶ & nemo inficias ibit, sine opera hominum posse tangi de cœlo domum, & aceros frugum, ignis quippe cœlitus immitti potest, vt quando ignis egressus a domino exiit Nadab & Abiud, Lemit. c. 20. quando consumtæ sunt ciuitates septem ob scelus immane. Genes. cap. 19. quando exiit iussu Helic quinquagenarii, Reg. 4. cap. 1. dum concussa fuerunt fundamenta ædium filiorum Iob, tædæ de cœlo oues, & pueri eius, Iob, c. 1. Proinde boni patres famili. soliti erant incendii extinguendi causa, aceros paratum habere, vt notat Vlpia. l. que situm. 12. §. acetum quoque, de fund. instr. lib. 33. P. tit. 7. ¶ Et ¶ Romæ ob subitas incendiorum vastaciones, triumphum & excubiæ ne cœternæ posset, & familia publicæ circa portas & muros ciuitatis dispositæ, & mercenarii conducti ad incendia supprimenda, pluribus vno die subortis incendiis, Paul. in l. 1. et Vlpia. l. 2. de off. pref. vigil. lib. 1. P. tit. 15. aliquando. ¶ Atque ¶ ultra ignis exultionem, considerant in pœnis ignis & aquæ, tanquam elementorum necessariorum ad vitam, interdictionem, Cicero pro domo sua: in cuius pœnæ locum, hodie successit deportatio, l. 3. ad leg. Iul. pecul. l. 2. §. constat, de pen. lib. 48. P. tit. 19. l. 1. §. si quibus, de lega. 3. ¶ Sicuti ¶ qui in illa cum ulata societate olim nuptiis coniuugebantur, ignis & aquæ ad motis mysteriis vinciebantur, vt meminit etiam Scauola, l. pen. de dona. inter vir. et vxor. lib. 24. P. tit. 1. Ouidi. 4. fastor. His noua sit consuetudo, hœ duo magna putant, in symbolum, quod bona & mala communia forent illis: veluti horum appellatione, videtur Deus vniuersa bona & mala conclusisse, dum ait, ad hominem, ecce apposuit tibi ignem & aquam, Ecclesi. 1. vitam & mortem, porrige manum ad quod volueris. Erat & inter summos imperatores honores, ignis prælatus in sartagine ferulo supraposita. Sic meminit Herodianus, lib. 1. Commodum Cælares, Lucillæ vxori Pompeiani permisisse sedere in theatro sella imperatoria, & ignem de more ei præferri. Sicq; ait, idem lib. 2. Pertinacem non fuisse passum ignem sibi deferri, vel vlla principatus insignia atrolli, donec sententiam senatus sciscitaretur. ¶ Inter ¶ leges incendiis, Saliqua illa est Francorum antiquissima, in l. Saliqua, tit. de incend. Volfgan. Lazius. lib. 1. cõment. Reip. Rom. c. 7. cuius verba: Si quis ignem posuerit in domum, ita vt flamma erueret & arserit & a familiaribus liberata fuerit, vnumquemq; de liberis cum sua Heruauuni. eo quod eos in vnuam, quod dicitur, hoc est, in desperationem vite fecerit. Et non componat amplius, nisi quantum ignis consumserit. Dacalis vero disciplina integra remaneat, & si negare voluerit cum his cum capiti ne se defendat, aut cum duodecim sacramentibus, id est, militibus iuret.

De Elementis quatuor. Cap. 7.

- 1 Elementa magicis non turbanda.
- 2 Elementis priuatus necatur homicida.
- 3 In elementis capta, capiuntibus cedunt.

¶ Extenditur ¶ & cura Iuriconsultorum ad omnia vniuersaliter & elementa, veluti quando Constant. & Iulianus Cælares, lege detestantur eos, qui artibus vetitis, & magicis suffuris, elementa turbare nituntur, l. multi magicis. 6. de malefic. et mathem. lib. 9. C. tit. 18. adimuntq; parricidio pollutis viuētib; elementa quatuor, leges iubent cœlo infitos inter fera animantia sine elementorum vsu interire, Constant. in l. vnic. de iis qui parent. aut libe. ec. c. de lib. 9. C. tit. 17. Modest. l. pen. ad l. Pompe. de parric. lib. 48. P. tit. 5. Prouident ¶ & ne mouatur cõtrouersia de his quæ in cœlo, terra, mariq; capiuntur, primo occupantibus, cedentes, Florent. l. 2. de acquir. rer. dom. lib. 41. P. tit. 1. Paul. l. 1. de acq. poss. lib. eod. P. tit. 1.

